

Forfatter: Paludan-Müller, Fr.

Titel: Udrag fra Paludan-Müllers poetiske Skrifter i Udvalg, I. Bind

Citation: Paludan-Müller, Fr.: "Paludan-Müllers poetiske Skrifter i Udvalg, I. Bind", i Paludan-Müller, Fr.: *Paludan-Müllers poetiske Skrifter i Udvalg, I. Bind*, udg. af CARL S. PETERSEN , 1909, s. XIX. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-paludanm01-shoot-idm140207710888064/facsimile.pdf> (tilgået 19. april 2024)

Anvendt udgave: Paludan-Müllers poetiske Skrifter i Udvalg, I. Bind

Der komme sammen de liver Aftenstund,
 Og til Klaveret ned hun da sig sætter,
 Og blidt en Krands af Toner om ham fletter,
 Hvis Echo klinger op fra Sjælens Bund.
 Tlåt sang idyllisk-barnlige Duetter
 De med hinanden, da endnu med Grund
 Vor Helt for det Romantiske var bange.

Et Aar efter, den 30te August 1838, giftede de sig og forlod samme Aften København for at tiltræde en længere Udenlandsrejse.

Paludan-Müllers Giftermaal med Charite Borch blev det store Vendepunkt i hans Liv. Det er blevet sagt, at han gik i Kloster, da han giftede sig. Det er sandt, hans Hustru vaagede med stærk og skinsyg Kærlighed over al hans Færd, vilde helst lukke ham ude fra Verden og led ikke, at han følte sig draget mod andre Mennesker, hun vilde have ham ganske for sig selv. Men han vandt dog nok mere i sit Ægteskab, end han tabte. Der kan vist næppe være nogen Tvivl om, at Paludan-Müller i sine yngre Dage har haft noget af Grev Charles' og Adam Homos vage, ubesluttsomme og bløde Karakter — ellers havde det vel ikke været netop disse Karaktertræk, han først og fremmest revser hos Adam Homo, og som han fremfor alt i sin senere Digtning vil til Livs gennem Skildringen af deres Modsætning — og der kan heller næppe være Tvivl om, at naar han i Eftertidens Bevidsthed gennem sin Manddoms Arbejder og gennem samtidiges Skildring staar som den klare, overlegne, i sig selv hvilende Personlighed, da er det for en Del gennem Samlivet med sin Hustru, at han udvikledes dertil. Det barnløse Ægteskab blev lykkeligt, „hun bragte ham den ro og det stille ordnede liv, han trængte til; hans sind kom i ligevægt, hans munterhed blev atter naturlig, han arbejdede med fuldt og roligt åndedrag, og hun gennede næppe hans digterhu ind på veje, der ikke var dens egne“ (Niels Møller).

Udenlandsrejsen, hvortil Paludan-Müller nu havde faaet en offentlig Understøttelse paa 600 Rigsdaler aarlig i to Aar, gik gennem Tyskland, Nederlandene, Frankrig, Svejts og Italien. Her paa Eftersommeren 1840 vendte de nygifte tilbage til København og indrettede deres Hjem. De havde til at begynde med ikke meget at leve af, Charite maatte en Tid tjene med til Opholdet ved at give Undervisning i Fransk, og man sporer et enkelt Sted i „Adam Homo“'s 2den Del en tydelig Harmes over de Livsvilkkaar, der i Danmark bydes en Digter. Senere, efter at Paludan-Müller 1851 havde opnaaet den højeste Digterunderstøttelse paa Finansloven (1000 Rigsdaler om Aaret), blev den økonomiske Stilling vel bedre, men dog ingensinde særlig glimrende. En borgerlig Livsstilling fik og søgte han aldrig; der var i 1849 Tale om at faa ham ansat som Slotsforvalter, men efter nogen Betænkning sagde han nej. De trange Kaar bevirkede, at de maatte bo i Hovedstadens tarveligere og mindre vel ansete Kvarterer (i mange Aar i Ny Adelgade); om Sommeren boede de siden Begyndelsen af Halvtredserne i Fredensborg,

hvor de fra 1858 for en meget billig Leje fik tilstaaet Bolig i en af Slottets Sidefløje.

Kort efter sin Hjemkomst udgav Paludan-Müller i Foraaret 1841 det dramatiske Digt „Venus“, der handler om Kærligheden, den Kærlighed, hvis Maal er Sansernes Tilfredsstillelse, og den, som skaber Fred, Ro og Hvilte. Endnu samme Aar udkom 1ste Del af „Adam Homo“, som var blevet til paa Rejsen i hans 30te Aar (1839).

III.

Da Paludan-Müller under ny Forhold og fremmede Omgivelser med „Adam Homo“ i Tankerne vendte tilbage til Jorden igen, gjorde han det uden al Tvivl fra først af med et oprigtigt Ønske om denegang at kunne komme til Rette med Livet og Menneskene. Man har hans Ord derfor i „Tithon“ og i Eremitens Tale i 2den Del af „Adam Homo“. Men efterhaanden som han, fjærnt fra Hjemmet og sine Landsmænd, fordybede sig i Erindringen, mødte ham hele det fra „Dandserinden“ saa vel kendte Selskab og hans eget tidligere Livs Mangel paa Holdning og dybere Indhold, der maatte virke dobbelt grelt og frastødende paa ham nu, da han nylig havde fundet baade Indhold for sit Liv og Holdning paa sig selv. Det blev ham da en Trang og Fornødenhed at faa Fortiden paa Afstand, digte sig fra den og tugte sin gamle Adam med Ironiens Svøbe. Han dannede sin Helt, „dansk i Sind og Skind og Tale“, til en vis Grad i sin Ungdoms Billede, gjorde ham elskværdig og indtagende, gav ham en vag og blød Karakter, lod ham overfor Kvinder være uimodstaelig og modstandsløs, som han selv havde været det. Samtidigt holdt han ham sig fra Livet ved — ogsaa i Navnet — at understrege det alment menneskelige, det typiske og ved i det ydre at lade ham gennemløbe en Livsbane, der var helt forskellig fra hans egen; ti hvordan Adam Homos Liv skulde ende, var han vistnok ikke længe om at komme paa det rene med, i alt Fald fortalte han mange Aar senere til Georg Brandes, at de Linjer, han nedskrev først af det hele Digt, var Heltens Gravskrift:

Her hviler Adam Homo med den blide Aand,
Baron, Geheimraad, Ridder af det hvide Baand.

Men selvom „Adam Homo“ forholdsvis tidligt har staaet klart for ham i de store Træk, har det mørke Syn paa Livet og Menneskene, der efter Læsningen af Digtet i dets Helhed bliver tilbage i ens Bevidsthed som dets Grundstemning, vistnok først efterhaanden fæstnet sig hos ham. Der er i saa Henseende en ikke ganske ubetydelig Forskel mellem den Del, der blev til i Udlandet, og de følgende Dele, som blev skrevne i Hjemmet. Den Periode af Adams Liv, som afsluttes i Examen og Forlovelsen med Alma, hvormed 1ste Del ender, og som er den Periode, hvor hans Oplevelser saa nogenlunde svarer til Paludan-Müllers egne, følger Digteren dog trods Ironien med en vis Forstaelse, af og til med